

A teal background with numerous red dots of varying sizes scattered across it. The dots are more densely clustered on the left side and become sparser towards the right.

Kateryna Kalytko

Ukraine | Ukraina

**Versopolis
2022**

Kateryna Kalytko

Ukraine | Ukraina

**Versopolis
2022**

Шосте квітня

Спиш не лише з одним оцим чоловіком,
а й з усеньким його життям.
І часом воно заважає вам спати чи просто собі обійматися.
Скажімо, часто приходить війна і лежить між вами, немов дитя,
яке боїться лишатись на самоті у темній сусідній кімнаті.

У війни, каже він, в арсеналі багато чисел:
двоє родичів – один мішок із кістьми,
тисяча триста дев'яносто п'ять днів облоги міста,
три пакунки з гуманітаркою: масло, консерви, сухе молоко, три брусочки
мила.

По тебе приходять четверо, кожен зі зброєю на плечі.
Показують список, ведуть тебе під конвоєм
через місто нічне. Два рази, ідучи,
чуєш снаряди, що пролітають високо над головою.
...П'ять разів із бараку виводять під зливу вночі
до відкритої ями, в якій вже гниють сорок трое,
і щоразу думаєш: от я нарешті зараз помру
і зізнаюся Богові – це був невдалий жарт.
А вони вас кидають всіх долілиць у бруд
і тицяють у потилицю дуло, і мусите довго лежати.
І відтоді я розлюбив, каже він, дивитися сни –
всі ці спогади, знаєш, не дуже-то й чоловічі,
коли ви біжите через ліс, вам у спину стріляють вони,
коли куля в стегні, а ти все відчуваєш оте багно на обличчі.

Ось тоді велике безлисте дерево болю проростає й пульсує в грудях,
і ти не відповідаєш, бо що на таке відповісти.
І стираєш, стираєш, стираєш йому з обличчя той бруд,
навіть крізь сон.
І навіть
коли на відстані.

Силуети з освітлених вікон

У них службова квартирка – вікна у двір тюрми,
і хвора дитина у них, і все у них, як у всіх.
Пізно ввечері, коли хлопчик спить, а посуд останній помито,
коли застигає місто в цукровій тихій красі,
у тазику голосно хлюпаються дві рибини живі,
а десь у під'їзді плаче дурне кошеня сліпе,
вона сідає і думає: от, її чоловік
щоранку виходить із раю і спускається в пекло.
А там ці урки брудні, а в нього ж такий ореол
світлий довкола, що страшно часом гладити по голові,
на літо треба в село – малий цього року кволий,
треба туфлі в ремонт. Борщу наварити...
А він
саме комусь вибиває зуби, поки вона засинає,
з напарником після зміни ковтає горілку втомлено
і каже: Не хочу додому. Там ця баба дурна
і знову малий хворіє. Пекло, коротше, вдома.

Змова дерев

І скажу тобі так: ці дерева вкрадуть наші сни.
Вогке дно і грузьке у тутешніх сердець та містечок.
А дерева не сплять. Ми виходимо в сад, і вони
Нас безлигими пальцями мовчки хапають за плечі.

Темні пазурі гострі і рани на тілі тонкі.
Проростають крізь нас ці дерева й не гояться з віком.
Це ж бо ми, це ж бо ми, що взяли собі їхніх батьків
На ліжка і комоди, на мисники, двері та вікна.

В дерев'яному ліжку із різьбленням у головах,
Що його п'ятий рік доїдає настирливий шашель,
В казанкові грудей перемішую ребрами кашель
І кажу:
– Утікай,
Через сад, де висока трава,

До ріки...
Але пізно.
Вартує на березі човен.
Дерев'яний хребет йому річка ламає і студить.

Я хотіла би знати в обличчя те дерево, що
Крізь холодний туман припливе
І наступить на груди.

Не складуть пісень, бо діти їхніх дітей, про те
лиш зачувши, зірвуться з ліжок, наполохані о четвертій
цим відлунням в спинному мозку. Окремих частин смертей
у ціле не скласти, завжди бракує чверті
чи то долі, чи тіла.

Карта потерта на згинах.

Двері дому іржавіють безнадійно, варта твоя нічна.

На світанку в кожному роті стає отруйною слина.

Всі ці купи попелу досі мають свої імена

і все далі повторюють свої наполегливі поклики –
зарізки, як панічне ячання, завеликі для пісні
про побите градом, вивернуте opak поле,
про чорнозем, який Господь у руці розітре опісля.

Цю самотність могли би звати Естер або Міріам.

З немовлячим плачем лягають у землю полки.

Між води та солі давно затісно словам.

Під приспущеним прапором регочуть сотні хрипких
нетутешніх пельок, скалками мови поколотих.

Ця самотність холодна, розверста й така бездонна,
що й чужак не бере.

Неприкаяні діти зі школи

вибрідають, стоять над морем, як перед судом.

Тріскотить у повітрі зв'язку пересохла гілля,

хтось уперто вигукує позивний попелища.

Цю самотність могли би звати Селіма або Севгіль,

імена покинутих солоні й завжди найглибші.

І виходить вона, нервово пальцями мене

чорний вузол хустини, губи в неї бліді:

хто це, каже. Прийом, чи хтось іще чує нас?

Щойно хтось викликав нас і називав імена.

Ну ж бо, синку, прийом, послухай мене, мене:

всі пішли із берега, пошукай у воді.

Палітра

Вересень повертається, щоб змінити усе.

Лізе крізь тектонічний розлам чорна густа ріка,
несе вчителів, що били тебе лінійкою по руках
у монастирській школі

чи то пак

в медресе,

друзів загублених – привидів білолицих,

шепоти й крики, ще якесь шумовиння.

І дівчат з напівсонних сільських світлиць,
котрі стрибають одразу далеко за жовту лінію.

(Спершу усі вони хочуть позбутись акценту,

сірі тіла прохолодні й вузькі, як у риб,

втім, до дресури придатні, засвоюють правила гри,
вміло підтримують зв'язку донор-акцептор).

Гучно у повних трамваях співає ненза

про те, як летять з України птахи над хатою.

Якщо вже цей місяць ріже всіх однаковим лезом,

то звідки надія вижити

та

не інфікуватися.

Плаває в небі над містом ванільно-цукрова вата.

Вогники болотяні рахуєш, аби заснути.

Горбишся над ранковою кавою, мій навісний Меджнун,

і не згадаєш навіть, куди хотів прямувати.

Вересень. У повітрі зелений сопух боліт.

Чоловіки на межі нервового зриву.

Я проведу, ходи за мною услід.

Ліхтарів слизькі роздушені сливи

соком на плечі скапують.

Більше – жодних уроків.

Твоє безумство і далі буде високим.

І тільки, щоб пам'ятати, в'яжи на зап'ястя нитку:

вересень повертається знову усе змінити.

Дунай приходить і каже: віддай, віддай
 і пасмо, і спазм, і руку із рукава,
 ти не розумієш, я не просто вода,
 ти вся проминеш, а я собі далі триватиму,
 любов мою бинтувати не стане розлук,
 і світло моє сипке, як бджолина перга,
 віддай півімені, а пісню віддай цілу.
 Бійся змій та любові, ходіння босою по снігах,
 народу, що між берегами стелиться осокою,
 ранків, коли на щоки випадає по сивій війці,
 і чоловіка, який мені носитиме молоко
 горобиної ночі.
 Більше нічого не бійся.
 Гляди: боривітер, що битву з вітром програв,
 летить над тобою і ронить у руку перо.
 Найглибша могила – спів, що не знає угаву.
 Мої човни зголодніли, вділи їм своєї крові.
 Ось теплі гріхи й хліби, співають мої веслярі,
 І кошава, як між ребер залізний гак.
 Ось мчить зі звісткою і спалахує на горі
 шипшина – вершник із кров'ю на острогах.

Домівка усе ще можлива там, де сушать надворі білизну,
 де ліжко потому повне вітру і аличевого цвіту.
 Пора ця – велика і перша любовна близькість,
 що мусить стати проникненням, ніколи не повторитися.
 Зеленим лезом кожен зародок листа
 стається, і крик живого знаходить і ніч, і ритм.
 Тонка фольга, пора, коли зачинаються абрикоси
 одночасно з війнами і немовлятами, у тій самій ложці повітря,
 у задусі спальні чи в холоді, з якого у хату проситься
 воружий, як згряя медуз, і перелітний цвіт.
 Білооко, кігисто полкє квітневий мороз,
 та однакову теплу пухнасту шкірку матимуть діти.
 Вся різниця у тому, на скільки частин розломляться,
 як настане пора упасти, чи просто розіб'ються вщент.
 За стіною сусід однорукий, п'яний, блукає вдома,
 переплутавши всі епохи, зачепивши плечем
 дві залізні милиці з Першої світової, картонний радянський шолом,
 і портрет невідомого з поглядом, як автоматна черга,
 і вішак сорочок, що давно з одним рукавом.
 Отже, падатимуть, розіб'ються на дольки та на долі,
 розгойдалося гілля, вітрам усюди відкрито.
 Перетиснена шия – той перешийок, і так дивно першить у горлі,
 ніби час не минав і ярами повзе іприт.
 І усе це – забута у ріднім зеленім подвір'ї гра,
 це блукання межі розвішаних випраних простирадл,
 світ щомиті тонший, і коли обіймаєш раптом
 крізь тканину – не знаєш, хто там, і знайшов ти його чи втратив.
 А пухнасте дводільне тільце війни бубнявіє в серці цвіту,
 що його ми холодної ночі не впустили додому грітися.

Він пише

Їх не любили на землі й забули серед хмар.

Юрій Андрухович

Мамо, Ви мені не надсилали із себе фото,
і тому я майже забув, які Ви з лица,
Ви заплачете, знаю, це-бо я додаю вам гризот,
але кожне горе – тільки кривава цятка
на святочній сорочці.

Життя – придорожня хата,
старовинна подільська, наша, на дві половини,
тут голосять, покійника обмиваючи, там – квітчають
дівку на свято,
хай Вам, мамо, наснитися, що я прийшов у гостину,
і сиджу на тій половині, де більше світла.

Ви ще плачете, мамо, ридань ніяк не вколошкати,
але що те обличчя, із нього води не пити,
а волосся Ваше – я ще пригадую – пахне волошками.

Всі щось хочуть від нас і ворушать мурашник війська,
у якому країна лежить, ніби тухла риба.
Я писав Андрієві – довго, розлого, по-свійському,
а від нього нічого, може, адреса хибна.

Перед тим він писав: пам'ятає смак тягучих конфет,
що привозили з міста тато, за хатою мокру балку,
а додому, Петрусю, тепер хіба на лафетах,
мама правду казали: краще були б рибалками.

Злива б'є в барабани, болото попід фронтами,
ми йдемо вздовж річок і під хмарами, безнадійно.
Я усе забуваю, з мене наче витекла пам'ять.
Чи співає ще, мамо, в церковному хорі Гафія?

І чи стається з маленькими щось насправді велике?
Поскрипують під ногами дошки знання перегнилі.
Тепер ти знаєш, наприклад, як у часи війни
в домівках зіщулених пульсують світлом ялинки,
як вітер мертвотний із польового згарища
шурує шунтом поміж стінок аорти,
як Гаспар, Валтасар, Мельхіор
спішать у швидкій із простреленою фарою,
як зі співчуття полоненим химерні густі ліси ростуть,
і потім лягають шаром торфу на темну душу.
Світло – щеня дряпотливе – скавулить край подушки,
світло тонке і сніжне, сніг обличчя остудить
і зафіксує, як ці обличчя перетворюються на лики,
попід серце землі врізаються.
До весни
хоч би тепла не було, щоб лежала ця плащаниця.
Чи усього, що сталося, достатньо для справді великого,
чи просто із болю виросте велике дерево – тут,
кривавити ягодами, стукати у вікна нічних квартир?
Звідки у тебе, коханий, це місячне сяйво шкіри?
Трохи голоду, відчаю, та молока, та ртуті.

П'ятдесят голубів полетіло з цієї дзвіниці.
Гори грім пережовують, ранять беззубі ясна.
Кволе дерево вітру росте на піску весни.
Кожен любить свій бій тільки названим на ім'я,
кожен лоб пам'ятатиме власний розбитий мур,
кожен зробить із власної кістки собі царя,
кожен власного бога кладе в черепну п'ятьму
і слова висипає в колодязь абетки усі підряд,
не подрібнені й на склади.
Попелинки тремтять на віях,
ростя ранку в багаття кидають, бо сухе.
Понад берегом скаче кінь, вороний, живий,
але в череві в нього ворухатся тіні ахейців.

Озирнешся назад і відчуєш у горлі сіль.
Жовтий змії вогняний лежить на даху костелу.
Сад за домом шумить. Шум подібний на голосіння.
Завтра вийдеш у сад, а він тобі не зацвіте.
Завтра глухо тобі співатиме дзвін великих пожеж,
завтра річка твоя закипить і стане кривава.

Сни тривожні над ранок, і ранок тривожний теж.
На листку винограду завмер величезний равлик.
Завтра вийдеш на станцію – потяги, поспіх, пил,
так бентежно, неначе війна.
Між чужих усіх
заговориш до когось – у голосі скрипне сіль.
І велика пожежа на серці.
А поки – спи.

Balandžio šešta

Miegi ne tik su šiuo vyru, bet ir su visutėliu jo gyvenimu.
Kartais tas gyvenimas trukdo judviem miegoti ar tiesiog apsikabinti.
Tarkim, dažnai ateina karas ir atsigula tarp jūsų kaip vaikas,
pabūgęs likti vienas gretimo kambario tamsoj.

Kare, sako jįsai, ginkluotėj daug skaičių:
dvejetas tėvų – vienas kaulų maišas,
tūkstantis trys šimtai devyniasdešimt penkios miesto apgulties dienos,
trys labdaros pakuotės: sviestas, konservai, pieno milteliai, trys muilo gabaliukai.
Ateina tavęs keturiese, visi su ginklu ant peties.
Parodo sąrašą, veda tave
naktį per miestą. Du kartus pakeliui
išgirsti, kaip aukštai praskrenda virš galvos sviediniai.
... Penkis kartus išveda iš barako naktį pliaupiant
prie iškastos duobės, kurioje jau pūva keturiasdešimt trys,
ir kaskart pagalvoji: štai netrukus pagaliau mirsiu
ir prisipažinsiu Dievui – tai buvo nevykęs pokštas.
O jie įstumia jus visus veidu į purvą,
baksnoja į sprandą vamzdžiu, ir turit ilgai gulėti.
Nuo tada nebemėgstu, sako jis, regėti sapnų –
visi tie prisiminimai, žinai, ne tokie ir vyriški,
kai bėgi per mišką, o jie šaudo į nugarą,
kai kulka šlaunyje, o tu vis tebejauti purvą ant veido.

Štai tada didžiulis belapis skausmo medis užauga ir tvinksi krūtinėj,
o tu pati neatsakai, nes ką jį tai atsakysi.
Ir valai, valai, valai jam nuo veido tą purvą,
net per miegus.
Ir net
iš toli.

Siluetai iš šviečiančių langų

Jų tarnybinis butukas – langai į kalėjimo kiemą,
ir ligotas jų vaikas, ir viskas taip kaip visų.
Vėlai vakare, kai miega berniukas ir suplauti paskutiniai indai,
kai miestas sustingsta tylioje cukrinėje grožybėje,
voneleje garsiai taškosi dvi gyvos žuvys,
o laiptinėje kažkur rauda kvailas aklas kačiukas,
ji atsisėdus galvoja: štai vyras jos
kasryt išeina iš rojaus ir leidžiasi pragaran.
Tenai – urkos tie purvini, o jo aureolė taip
švyti į visas puses, kad kartais baugu paglostyti galvą,
vasarą reikia į kaimą – mažius šiemet nugeibęs,
reikia taisyti batus. Barščių privirti...
O jis
tuo metu kažkam išmuša dantis, jai beužsnūstant,
išvargęs po pamainos su porininku ryja degtinę
ir sako: Nenoriu namo. Ten ta durna boba,
ir mažius vėl serga. Žodžiu, namie pragaras.

Medžių sąmokslas

Pasakysiu tau taip: šitie medžiai pavogs mūsų sapnus.
Drėgnas, klampus dugnas čionykščių širdžių ir miestelių.
O medžiai nemiega. Mes išeinam į sodą, ir jie
Belapiais pirštais tyliai čiumpa mus už pečių.

Tamsūs, aštrūs nagai ir žaizdos kūno plonytės.
Tie medžiai auga per mus ir neužgyja su amžium,
Juk tai mes, juk tai mes jų tėvus pasiėmėm sau –
Lovoms ir komodomams, indaujoms, durims ir langams.

Medinėje lovoj galvugaliu raižytu,
Kurį penktus metus atkakliai graužia kirvarpa,
Krūtinės ląstos katilė maišau šonkauliais kosulį
Ir sakau:
– Bėki,
Per sodą, kur aukšta žolė,

Prie upės...
Bet vėlu.
Valtis saugo pakrantę.
Medinę jos keterą upė laužo ir šaldo.

Norėčiau pažinti veidą to medžio, kuris
Per šaltą rūką atplaukęs
Krūtinę prislėgs.

Nesudės dainų, nes jų vaikų vaikai vos apie tai
išgirdę pašoks ketvirtą nakties iš lovų, pabaidyti
žybsnio stuburo smegenyse. Paskirų mirčių dalių
nesudėsi į visumą, visad trūksta ketvirčio
lemties arba kūno.
Žemėlapis susitrynė, kur buvo sulenkta.
Namų durys rūdija beviltiškai, tavoji naktinė sargyba.
Auštant burnoj kiekvienoj seilės daros nuodingos.
Visos tos pelenų krūvos tebeturi savo vardus
ir visi atkakliai kartoja tuos pačius šūksnius –
pernelyg šaižius, lyg panišką kvykumą, per skardžius dainai
apie krušos suvarpytą lauką, išverstą išvirkščiai,
apie juodžemį, kurį paskui Viešpats rankoj sutrins.

Šią vienatvę galėtų vadinti Estera ar Mirjama.
Su kūdikio verksmu gula žemėn pulkai.
Tarp vandens ir druskos seniai žodžiams per ankšta.
Po vėliava pusiau nuleista šimtais kvatoja kimiai
nepaguodžiamos gerklės, subadytos kalbos akmenukų.
Ta vienatvė šalta, išsiplėtus ir tokia bedugnė,
kad ir svetimas neima.
Nerandantys vietos vaikai iš mokyklos
brenda į krantą, stovi prie jūros tarsi prieš teismą.
Traška eteryje išdžiūvusios šakos,
kažkas atkakliai kartoja šaukinius pelenynų.
Šią vienatvę galėtų vadinti Selima arba Sevhide,
paliktųjų vardai sūrūs ir visad giliausi.
Ji išeina, irzliai maigo pirštais
juodą mazgą skaros, lūpos jos blyškios:
klausia, kas tai. Klausau, ar kas nors dar mus girdi?
Ką tik kažkas mus kvietė ir šaukė vardais.
Taigi, sūnau, klausau, kaip girdi, paklausyki manęs, manęs:
visi paliko krantą, paieškok vandenį.

Paletė

Rugsėjis sugrįžta, kad viską pakeistų.
Veržiasi per tektoninį lūžį juoda tiršta upė,
neša mokytojus, liniuote mušusius tau per rankas
vienuolyno mokykloje,
o gal ir
medresėje,
prarastus draugus – blyškius vaiduoklius,
šnabždesius ir riksmus, dar kažkokias drumzles
ir mergaites iš apsnūdusių kaimo skaityklų,
jos šoka visos išsyk toli už geltonos žymos.
(Iš pradžių visos trokšta atsikratyti akcento,
pilki kūnai liauni ir vėsūs it žuvų,
paskui paklūsta dresūrai, išmoksta žaidimo taisykles,
palaiko sumaniai donoro ir akceptorius jungtį).
Skurdas plyšauja dainą pilnuos tramvajuos
apie tai, kaip skrenda virš trobos paukščiai iš Ukrainos.
Jei vienodais ašmenim visus pjauna šis mėnuo,
tai iš kur viltis išgyventi
ir
neapsikrėsti.
Plaukia per dangų virš miesto vanilinė cukraus vata.
Žaltvyksles pelkių skaičiuoji, kad užmigtum.
Gūžiesi ryte prie kavos, užsispyręs mano Medžnūne,
ir nė neprisiminsi, kur ketinai keliauti.
Rugsėjis. Ore žalia pelkių smarvė.
Vyrai ties nervinės krizės riba.
Aš išvesiu, eiki man iš paskos.
Žibintų gličios sutraiškytos slyvos
ant pečių varvina sultis.
Daugiau – jokių pamokų.
Tavo pamišimas bus ir toliau pakilus.
Ir tik dėl to, kad atsimintum, užsirišk siūlą ant riešo:
rugsėjis sugrįžta viską ir vėl pakeisti.

Dunojus ateina ir sako: atiduok, atiduok
 ir juosta, ir spazmą, ir ranką rankovėj,
 tu nesupranti, aš ne šiaip sau vanduo,
 tu pranyksi visa, o aš ir toliau tekėsiu,
 mano meilės netvarsto išskirtis,
 ir mano šviesa biri kaip bičių duonelė,
 pusę vardo man atiduok, o dainą paliki visą.
 Bijoki gyvačių ir meilės, vaikščirot basom per sniegą,
 sugulusių palei krantą kaip meldai žmonių,
 rytų, kai žila blakstiena iškrenta ant skruosto,
 ir vyro, kuris man pieną nešios
 paukščiais griaudinčią naktį.
 Nieko daugiau nebijok.
 Žiūrėk: pelėsakalis, vėjų palaužtas kovoj,
 skrisdamas virš tavęs rankon numeta plunksną.
 Giliausias kapas – giesmė, nepažįstanti atvangos.
 Mano valtys išalko, savo kraujo joms duoki.
 Štai šviežios nuodėmės ir javai, irklautojų mano giesmė
 ir šiaurys, lyg kablų geležinis tarp šonkaulių.
 Lekia štai paskui žinių ir ant kalno sužibis
 erškėtis – raitelis kruvinais pentiniais.

Namai vis dar įmanomi ten, kur skalbinius kieme džiovina
 ir lova tuomet pilna vėjo ir kaukazinių slyvų žiedų.
 Tas metas – didis ir pirmas meilės artumas,
 įsiskverbimui artėjant – jis niekad nepasikartos.
 Žaliais ašmenim kiekviena lapo užuomazga
 tampa, o gyvojo riksmas suranda ir naktį, ir ritmą.
 Plona plėvelė, metas, kai užmezgami abrikosai
 kartu su karais ir kūdikiais, tam pačiam oro šaukšte,
 degėsių tvankoj ar šalty, iš kurio prašos į trobą
 kirbus it medūzų būrys migruojantis žiedas.
 Baltaakis, naguotas medžioja balandžio šaltis,
 ir tokį pat šiltą pūkuotą kailiuką nešios vaikai.
 Visas skirtumas – į kiek jie dalių subyrės,
 atėjus metui nukristi, ar viso labo ištikš į šukes.
 Už sienos vienerankis girtas kaimynas slampinėja po butą,
 supainiojęs visas epochas, užkliudęs petimi
 porą geležinių ramentų iš Pirmojo pasaulinio, kartoninį tarybinį šalną,
 portretą nepažįstamojo, kurio žvilgsnis lyg papliūpa automatų,
 ir pakabą su marškinėliais, seniai vienerankoviais.
 Taigi kris jie ir duš į mažytes dalis ir į tai, kas bus lemta,
 šakos įsisiūbuoja, atvira vėjams visur.
 Kaklas užspaustas – lyg sąsmauka, taip keistai peršti gerklę,
 lyg nebūtų praėjęs laikas ir griovomis plisčių ipritas.
 Ir visa tai – žaliai gimtajam kieme pamirštas žaidimas,
 tai – kintančios kabančių išskalbtų paklodžių ribos,
 pasaulis kaskart vis trapesnis, ir ūmai jį apglėbęs
 per audinį nežinosi, kas ten, suradai jį ar praradai.
 O pūkuotas dviskyris karo kūnas žiedo širdyje brinksta,
 šaltą naktį mes neįleidome jo pasišildyt į savo namus.

Jis rašo

Jų nemylėjo žemėje ir pamiršo tarp debesų.

Jurijus Andruchovyčius

Mama, Jūs neatsiuntėt man savo nuotraukos,
todėl beveik pamiršau Jūsų veidą,
Jūs verksit, žinau, juk Jums skaudinu širdį,
bet kiekvienas vargas – tik dėmė kruvina
ant šventinių marškinių.

Gyvenimas – troba pakelėj,
senovinė podolietiška, mūsiškė, iš dviejų pusių,
čia – rauda velionį mazgodami, ten – nuotakai pina vainiką,
tegu Jums, mama, sapnuojas, kad atėjau paviešėti
ir sėdžiu toj pusėj, kur daugiau šviesos.

Vis dar verkiat, mama, nenumaldomai raudat,
tačiau kas gi tas veidas, vandens juk iš jo negersi,
o Jūsų plaukai, prisimenu, kvepia graikiniais riešutais.

Visi kažko nori iš mūsų ir kirbina kariuomenės skruzdėlyną,
kuriame guli šalis kaip prašvinkus žuvis.
Rašiau Andrijui – daug, išsamiai, kaip mums įprasta,
o iš jo – nieko, gal adresas su klaida.

Anksčiau jis rašė: prisimena kvapą tąsių saldainių,
kurių atveždavo tėtis iš miesto, įmirkusią siją už trobos,
o namop, Petrusi, dabar – nebent ant lafetų,
tiesą sakė mama: verčiau būtume tapę žvejais.
Liūtis muša būgnus, klampynė pafrontėse,
mes einame palei upes, po debesim, be vilties.
Pamirštu viską, lyg atmintis būt iš manęs išsvarvėjusi.
Ar gieda dar, mama, cerkvės chore Hafija?

Ar nutinka mažiesiems kas nors išties didinga?
Girgžda po kojom žinojimo lentos išpuvusios.
Dabar tu pažįsti, tarkim, kaip karo metais
susigūžę nameliai tvinksi eglučių šviesa,
kaip vėjas negyvas iš lauko degimų
šiūruoja šuntu tarp aortos sienelių,
kaip Kasparas, Melchioras, Baltazaras
skuba greitąja su peršautu žibintu,
kaip atjausdami belaisvius pamėkliški tankūs miškai iškeruoja,
o paskui durpių sluoksniu užgula tamsią sielą.
Šviesa – padraika šunytis inkščia prie pagalvės,
šviesa plona ir snieginė, veidą sniegas vėsina
ir jamžina kaip virsta veidai atvaizdais,
įsikerta ties pat žemės šerdim.
Iki pavasario,
jei labai neatšiltų, gulėtų toji drobulė.
Ar visko, kas įvyko, pakanka, kad taptų didinga,
ar tiesiog iš skausmo didelis medis išaugs – štai čia,
kad uogom kraujuotų, kad braižytųs naktį į butų langus?
Iš kurgi, mielasis, gavai mėnesiena taip švytinčią odą?
Iš trupučio bado ir nevilties, iš pieno ir gyvo sidabro.

Penkiasdešimt balandžių iš varpinės šios nuplasnojo.
Kalnai žiaumoja griaustinį, bedantes žalodami dantenas.
Geibus vėjo medis pavasario smėlyje auga.
Kiekvienam savas mūšis brangus tik vardu pavadintas,
kiekviena kakta mena savo pramuštą sieną,
kiekvienas iš savo kaulo dirbinas karalių,
kiekvienas savo dievą diegia į kaukolės tamsą
ir žodžius į raidyno šulinį beria visus iš eilės,
nė skiemėmis nepasmulkintus.
Kruopelės pelenų virpa ant blakstienų,
ryto ūglius meta laužan, nes sausi.
Pakrante žirgas šuoluoja, varno juodumo, gyvas,
bet kruta jo viduriuos achajų šešėliai.

Atsigręžęs pajusi druską gerklėj.
Ugnies geltonas slibinas tįso ant bažnyčios stogo.
Už namo šnara sodas. Tas šnaresys lyg rauda.
Rytoj į sodą išeisi, o jis tau ir nepražys.
Rytoj varpas didžiųjų gaisrų dusliai tau užgiedos,
rytoj paplūdus krauju tavo upė užvirs.

Neramūs sapnai paryčiais, ir rytas ramybės neduos.
Ant vynuogės lapo didžiulė sraigė sustingo.
Rytoj į stotį išeisi – vagonai, dulkės, skuba,
tokia sumaištis, tarsi karas tai būtų.
Tarp visai svetimų
prašneksi kam nors – druska balse sugirgždės.
Ir gaisras kils didis širdy.
O kol kas – miegok.

27 **April 6**

*Translated by Olena Jennings
and Oksana Lutsyshyna*

28 **Silhouettes in the lit windows**

Translated by Maria Galina

29 **Mutiny of trees**

Translated by Oksana Maksymchuk

30 ***

Translated by Olena Jennings and Oksana Lutsyshyna

Translated by Olena Jennings and Oksana Lutsyshyna

31 **Palette**

Translated by Anna Vovchenko

32 ***

Translated by Iryna Shuvalova

33 ***

Translated by Olena Jennings and Oksana Lutsyshyna

34 **He writes**

Translated by Olena Jennings and Oksana Lutsyshyna

35 ***

Translated by Olena Jennings and Oksana Lutsyshyna

36 ***

Translated by Anna Vovchenko

April 6

You are not just sleeping with this one man, but with his whole life,
and sometimes it wakes you up and snatches him out of your arms.
For, you see, war often comes along and lies down between you like a child
afraid to be left alone in the dark.

War, he says, involves many numbers, let's see –
two relatives equal one sack of bones,
one thousand three hundred ninety-five days of siege,
three packages of humanitarian aid: butter, canned goods,
powdered milk, three bars of soap.

Four armed men come for you,
show you their orders and then escort you out into the night.
During the walk across the city
you hear missiles flying over your head – twice.

. . . Five times they take you out of the barracks
to a ditch where forty-three lay rotting
and each time you think: I will finally die
and tell God that it was a lame joke.

But they throw you face down into the dirt
and take their sweet time pressing a gun to your head.
Since then, he says, I don't like to dream,
these kinds of memories, they aren't fitting for a man.

You run through the woods, they shoot at your back,
a bullet hits your thigh but all you feel is this dirt on your face.

That's when a leafless tree of pain grows
in your chest, pulsating.
And I don't respond because what do you say to that
I just keep wiping the dirt off his face, over and over again,
even while he's sleeping,
even while he's away.

Silhouettes in the lit windows

They have a rented flat looking on to the prison yard
And an ill child and all that other couples have
Late in the evening when the boy is in his bad and the last dishes are washed.
And the whole town is dozing in silent sugared beauty,
And two live fish are splashing noisily in the washbasin
And a stupid blind kitten is crying somewhere in the staircase,
She sits down and thinks – here, her husband
Leaves Paradise every morning and descends into Hell.
And there all those dirty jail birds are and he has such a nimbus
Shining that she is sometimes even afraid to pat his hair,
It would be nice to go to the country for summer, the kid isn't well this year,
And the shoes need repairing and I have to cook soup...
And he, while she falls asleep
Is breaking somebody's teeth
Later with his companion he drinks vodka wearily
And says – I don't want to go home,
There is this stupid woman
And the kid is ill again. In short, there is hell at home.

Mutiny of trees

And I shall tell you this: these trees will steal our dreams.
The local hearts and towns are moist and marshy at bottom.
The trees do not sleep. We walk into the garden, and
They clutch our shoulders with their leafless limbs.

Sharp dark talons press into the thin slits of wounds.
These trees grow through us and do not heal with age.
Because we took their parents to serve our needs,
To make beds and boxes, spoons, windows, and doors.

In a wooden bed with an engraved headboard,
Dark with age and infested with woodworms
In a bowl of my breast I stir up the cough with my ribs
And I say:
Run away,
Across the garden, through the tall grass

To the river.
But it's too late:
A boat is on guard at the shore,
Its wooden spine damaged by the river.

I would like to meet face to face the tree
that will float out of the fog,
and step on my breast.

They won't compose any songs, because the children of their children,
hearing about this initiation, will jump out of their beds at 4 a.m., frightened
by the echo in their spinal cords. Separate parts of death
cannot form a whole: a quarter of fate or of body is always missing.
The map is worn at the folds.

The doors of the house rust hopelessly, you are on night watch.
At dawn saliva becomes poison in every mouth.
All these piles of ashes still have names
and they keep repeating their persistent calls
sharp like panicked bird shrieks, too extreme for a song
about a field torn apart by a hail of bullets,
about the chornozem that God will rub off in his hand afterwards.

This loneliness could have a name, an Esther or a Miriam.
Regiments fall to the ground with an infant's cry.
Words hardly fit between water and salt.
Under the flag at half-mast, hundreds of hoarse voices

laugh, pricked by the splinters of language.
This loneliness is vast, bottomless, and so chilling
that even a stranger turns away. Restless children wander
out of the school, stand by the sea, as if in front of a tribunal.

Dried tree branches crackle in the air like transmitters.
Somebody keeps calling out the name of the city turned into ashes.
This loneliness could be named Sevgil or Selima.
The names of the abandoned are salty and deep.

She comes out, fumbles with the knot
of her black headscarf; her lips are pale.
Who is there, she says, do you read me? Does anyone hear us?
Just a moment ago somebody called out our names.

Do you read me, son, try and listen to me, to me –
they have all left the shore, look for them in the sea.

Palette

Here September returns to get everything changed.
The fracture is bleeding blackly, thickly, abruptly,
bringing those teachers of yours from the monastic school,
or actually
the madrasa;
those who'd whipped your childish hands with the rulers,
bringing the pale wraiths of your companions lost,
bringing the screams and whispers, bringing the murky foam,
bringing the girls, eager to skip the borderline
once they've broken free from their somniferous backwoods homes
(primarily they want to get rid of the accents.
Grey are their narrow bodies, fishy and lifelessly cold,
willing to get exercised, willing to not mistake
the rules of conjunction between a donor and an acceptor).
Listen, the streetcar insane is singing aloud
of how the birds are leaving Ukraine, flying over the chimney of ours.
So how can we hope
to survive uninfected
when the crescent is scything us all
in a row?
Cotton vanilla candy's wafting over the town.
Bog is twinkling with light. Count those glimmers, then sleep.
Humping over the morning coffee, my madly perplexed Majnun,
have you already forgotten where were you going to leave?
Here it's September. Bogs are excreting their green malodour.
Men remain on the verge of a nervous breakdown.
Come, fill my steps in. Slick yellow light of the lanterns
pours its juice on your shoulders.
Now you have nothing to learn,
highly infatuated forever.
Merely touch the thread on your wrist and remember:
here September returns to get everything changed
over and over again.

Danube approaches, he wants me to give away
a lock and a cramp, and an arm from a flowing sleeve,
I'm more than just water, regardless of what you say,
and I will go on even after you fully leave,
no parting's a bandage enough for my love's deep wound,
my light is like crystal pollen that falls in grains,
give me one half of your name and the song you found.
Beware of the serpents, of love and of walking again
barefoot aloof in the snow, of the folks like reeds,
days when a silver eyelash will drop like a tear,
of the man who will bring me milk on a path that leads
through the heart of the night.
Save for that, you have nothing to fear.
Look: here comes the falcon who battled the wind and lost,
from the bottomless sky a feather he drops for you.
Know: the deepest of graves is the song that persists the most.
For my famishing boats give a bit of your bloody brew.
Warm are sins and the loaves of bread, and my oarsmen chant,
through the ribcage an iron hook of Košava curls.
Here a dogrose
bush rushes up through its steep ascent
like a message bearer with flaming blood on his spurs.

Home is still possible there, where they hang laundry out to dry,
and the bed sheets smell of wind and plum blossoms.
It is the season of the first intimacy
to be consummated, never to be repeated.
Every leaf emerges as a green blade
and the cries of life take over the night and find a rhythm.

Fragile tinfoil of the season when apricots first form
along with wars and infants, in the same spoonful of air,
in the stifling bedrooms or in the cold, from which the wandering
beg to enter, like a bloom of jellyfish, or migratory blossoms.
The April frost hunts white-eyed, sharp clawed,
but the babies have the same fuzzy skin for protection.

What makes them different is how they break
when the time comes for them to fall, or if they get totally crushed.
Behind the wall a drunken one-armed neighbor stumbles around his house,
confusing all the epochs, his shoulder
bumps into metal crutches from WWI, a Soviet helmet made of cardboard,
and the portrait of a man with a glance like a machine gun firing
and hangers for shirts, all of them with a single sleeve.

So they will fall and break into pieces and fates
branches parted, fruit exposed to the winds.
The neck feels squeezed, in the narrow isthmus of the throat
time just stands still and mustard gas creeps through the ditches.
All of this is but a forgotten game we play in the family backyard,
hiding amongst the laundry that hangs outside
the world becomes more fragile at each moment, and when you suddenly
embrace
through the cloth – you don't know who it is, and whether you've lost or found.

And the swelling parted body of war intrudes into a blossoming heart
because we didn't let it enter our home on a cold night to warm itself.

He writes

They were disliked on earth and forsaken among the clouds.

Yuri Andrukhovych

Mother, you haven't sent me a single photograph
so I almost forgot what your face looks like.
You'll cry, I know, I have caused you distress
but each trouble is just a tiny speck of blood
on a Sunday dress.

Life is a house on the side of the road,
old-world style, like our peasant house, divided into two parts.
In one, they wash the dead man's body and weep.
In the other, they dress a bride.

Mother, I want you to have a dream in which I come
and sit in the part with more light.

You cry so much mother, you don't stop sobbing.
I can't see your face well, but faces don't matter much,
Your hair, I still remember, smells of cornflowers.

They all want something from us and keep stirring
the anthill of the army, in which the country lies like a rotting fish.
I wrote to Andrew, a long soulful letter,
but didn't get a reply, maybe I got the address wrong.

And before that Andrew wrote: how he remembers the taste of
the toffee that Dad used to bring from town, also the slippery ravine
behind our house. Peter, he wrote, if we ever return, it will be on stretchers.
Mother was right – we should have remained fishermen.

Rain drums loudly, mud covers the front lines.
We march hopelessly along rivers and under the clouds.
I'm forgetting everything, as if memories were leaking out of me.
. . . Mother, does that girl Hafiya still sing in the church choir?

Can great things happen to ordinary people?
The rotting boards of knowledge creak underfoot.
Now you know, for example, how in wartime
lights pulsate on Christmas trees in squat homes,
how the deadly wind blows from a burning field
burrowing like a stent between aorta walls
how Gaspar, Balthazar, Melchior
rush in an ambulance with a bullet-riddled headlight
how the thick magic forests appear out of compassion for the
prisoners of war
and spread in a layer of peat over the darkened souls.
Daylight, a clawing puppy, whimpers by the pillow,
the light is faint and snowy, snow will cool the faces
and capture them turning into icon-like images
that cut through the heart of the earth.

If there is no warmth
until spring, let this shroud remain.
Was everything, everything that happened, for a greater good
or would all the agony cause a tall tree to grow – bleeding
berries, pounding against apartment windows at night?
Where did you get this glistening moonlight skin, my love?
From starvation, despair, and milk, and mercury.

Fifty pigeons have flown away from the belfry.
Mountains munch the thunder, wounding their toothless gums.
Wind is frailly sprouting up from the sand of the spring.

Every battle's worth loving when named,
every forehead remembers its own broken wall,
every king is arisen from a bone of the master,
every god is buried down in the darkness, deep in the death's-head.
Words are pouring into the well of a hornbook,
just as whole as that.
Grains of ash on the winkers, trembling;
withered seed of the morning is thrown into the pile to burn.

On the seashore, the black horse is racing alive,
full of ripe Achaeans' shadows budging inside his belly.

You'd be turning around and feeling the salt in your anxious throat.
Orange serpent would burn down the church,
as the garden behind your house
would be mournfully weeping
and tomorrow would never be going to bloom;
as the fire would dully be tolling for you;
as your river would seethe with the blood.
Anxious morning would bring disquiet into your dreams.
An enormous snail would freeze on a leaf of the grape.
On the dusty and hasteful station
the embarrassed trains would forebode something like war.
There amongst the crowded strangers
you'd be feeling the salt in your anxious voice.
Orange serpent'll revive in your heart
tomorrow.
Sleep till it does.

EUROPOS POEZIJOS PLATFORMA VERSOPOLIS

Versopolis – tai 2014 m. pradėjusi veikti poezijos platforma, jungianti trisdešimt Europos literatūros festivalių įvairiose šalyse ir finansuojama Europos Komisijos programos *Kūrybiška Europa*.

Tarp festivalių – tokie žinomi pasaulyje, jau daug metų rengiami literatūros festivaliai kaip *Genujos tarptautinis poezijos festivalis* Italijoje, *Strugos poezijos vakarai* Šiaurės Makedonijoje, *Poezijos ir vyno dienos* Slovėnijoje, *Litffest* Švedijoje ir kiti. Platformos poetai kviečiami dalyvauti kitų šalių literatūros festivaliuose, jų poezija išleidžiama trikalbėmis knygomis (originalo, anglų ir šalies – festivalio šeimininkės kalbomis), jie dalyvauja renginiuose, turi galimybę susipažinti su kitos šalies literatūros bendruomene.

Platformos tikslas – populiarinti jaunus poetus, dalytis jų poezija originalo ir anglų kalbomis svetainėje *versopolis.com*. Šiuo metu joje – 320 poetų iš 39 šalių kūryba, parašyta net 32 kalbomis, tarp jų – ir lietuvių.

Lietuvai Versopolio platformoje atstovauja festivalis *Poetinis Druskininkų ruduo*, išrenkantis jaunus lietuvių poetus ir kasmet nuo 2015-ųjų pats pasikviečiantis po penkis įvairių šalių *Versopolio* autorius.

EUROPEAN POETRY PLATFORM VERSOPOLIS

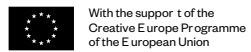
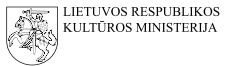
Versopolis came to life in 2014 as a European poetry platform that creates new opportunities for emerging European poets. It is supported by the European Commission's Creative Europe programme. It has been selected at two *Support to European platforms*' open-calls and certainly envisions further collaboration.

As a European poetry platform, Versopolis creates new opportunities for emerging European poets. Versopolis supports translation of a selection of emerging poets' works into English and other European languages. It enables the publication of these works in printed booklets, in e-books and on the Versopolis website alongside full profile descriptions. Versopolis also supports poets' mobility by organising a number of guest appearances at different European literary festivals. This creates countless opportunities for networking with foreign publishers, literary agents, the press and other actors in the field of literature.

By the end of 2021, we offered opportunities to 320 European poets from 39 countries, writing in 32 languages.

During the first year of the platform project, there were 11 festivals which promoted 55 poets. In the sixth year, namely, in 2019/2020, 23 European festivals joined the platform project. Since the end of 2020, Versopolis is 30 festivals heavy, which makes it the largest poetry platform in the world.

Projektą rėmė:

Leidėjas (vykdytojas):
Poetinis Druskininkų ruduo
www.pdr.lt

Redagavo Greta Ambrazaitė
Viršelio dizainas Daukantė Subačiūtė
Maketas Laura Klimaitė-Lusa

Tiražas 1 000 egz.
Išleista 2022

© Kateryna Kalytko, 2022
© Vytas Dekšnys, 2022
© Maria Galina, Olena Jennings,
Oksana Lutsyshyna, Oksana Maksymchuk,
Iryna Shuvalova, Anna Vovchenko

ISSN 2669-0756
ISBN 978-609-8282-10-8

Bibliografinė informacija pateikiama Lietuvos integralios bibliotekų
informacinės sistemos (LIBIS) portale ibiblioteka.lt

LT

Kateryna Kalytko (Катерина Калитко) gimė 1982 m. Vinycioje. Nacionaliniame universitete „Kijevo Mohylos akademija“ studijavo politologiją ir žurnalistiką. Devynių poezijos rinkinių autorė, tarp jų – *Катівня.Виноградник. Дім* (*Kankinimų rūšys. Vynuogynas. Namai*, 2014), *Бунар* (*Bunaras*, 2018; UNESCO literatūros miesto specialusis prizas), *Ніхто нас тут не знає, і ми – нікого* (*Niekas čia mūsų nepažįsta ir mes – nieko*, 2019); visos trys knygos pelnė portalo *Litacent* metų apdovanojimą. 2021 m. išėjo *Орден мовчальниць* (*Tylėtojų ordinas*). Išleido du trumposios prozos rinkinius: *М.істерія* (*M.isterija*, 2007), *Земля Загублених, або Маленькі страшні казки* (*Pražuvusių žemė, arba Mažos baisios pasakos*, 2017; BBC ukrainiečių redakcijos Metų knygos apdovanojimas). 2016 m. pelnė tarptautinę „Vilenicos kristalo“ premiją (Slovėnija). Jos eilėraščių išversta į anglų, vokiečių, lenkų, armėnų, lietuvių, slovėnų, serbų, italų, hebrajų kalbas. Verčia bosnių ir kitų **Balkanų** tautų literatūrą (M. Selimovičiaus, M. Jergovičiaus, N. Veličkovičiaus, M. Pantičiaus ir kt. autorių). 2016 m. Alytuje dalyvavo trumposios prozos festivalyje „Imbiero vakarai“, laimėjo vieną iš festivalio apdovanojimų.

EN

Kateryna Kalytko was born in 1982 in Vinnytsia, Ukraine. She's the author of nine poetry collections, among which are – *Катівня. Виноградник. Дім* (*Torture Chamber. Vineyard. Home*, 2014), *Бунар* (*Bunar*, 2018; UNESCO Literature City Special Award), *Ніхто нас тут не знає, і ми – нікого* (*Nobody Knows Us Here And We Know Nobody Either*, 2019), all three books were honored with the Litaccent of the Year award. She has also published two books of short stories: *М.істерія* (*M(h)ystery*, 2007) and *Земля Загублених, або Маленькі страшні казки* (*The Land of the Lost, or Little Scary Tales*, 2017). She received the Vilenica Crystal International Prize in 2016. Her texts are translated into English, German, Polish, Armenian, Lithuanian, Slovenian, Serbian, Italian and Hebrew. She's also a translator from the Balkan languages (among translated authors: M. Selimovic, M. Jergovic, N. Velickovic, M. Pantic and others).

Kita VERSOPOLIS 2022 poetė | Other poet of VERSOPOLIS 2022

**Małgorzata
Lebda**